

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

УДК 373.5.001.85(477.83)

Ольга Заяць, кандидат педагогічних наук, директор Дрогобицького педагогічного ліцею
Андрій Григорович, заступник директора Дрогобицького педагогічного ліцею
Мар'яна Гладкевич, викладач Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

У статті описано досвід організації та проведення навчальної практики десятикласників методом проектів у Дрогобицькому педагогічному ліцеї. Наведено мету та етапи виконання проекту, вказані вміння та навички які використовуються та формуються в процесі виконання проектів. Наведено приклади проектів, які виконувалися учнями ліцею.

Ключові слова: навчальна практика, метод проектів.

Літ. 3.

Постановка проблеми. Починаючи з 2001 року МОН України своїм листом №1/9-97 від 07.03.2001 “Про порядок проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів” [1] ввело обов’язковими навчальні екскурсії та навчальну практику для учнів загальноосвітніх навчальних шкіл I – III ступеня.

Метою проведення навчальної практики в основній та старшій школі є розвиток пізнавальної діяльності учнів, залучення їх до пошукової роботи, поглиблення та систематизація знань, умінь і навичок школярів, усвідомлення практичної складової навчальних курсів, формування міжпредметних зв’язків тощо [1]. Це зближує навчальну практику з методом проектів в педагогіці, яка була розроблена американським філософом і педагогом Дж. Дьюї та його учнем В.Х. Кілпатріком на початку XX століття.

Метод проектів базується на ідеї про спрямованість навчально-пізнавальної діяльності учнів на результат розв’язання тієї чи іншої практично або теоретично значущої проблеми. При цьому передбачається досягнення зовнішніх та внутрішніх результатів стосовно виконавців проекту. *Зовнішній результат* можна побачити, осмислити, застосувати в реальній практичній діяльності; *внутрішній результат* – це досвід діяльності, який стає безцінним надбанням учня, поєднуючи в собі знання і вміння, компетенції і цінності.

Серед основних вимог до проекту є наявність соціально значущої проблеми: дослідницької, інформаційної, практичної. Ми пропонуємо підхід до навчальної практики учнів старших класів ЗОШ, який ґрунтується на реалізації та розробці так званих суспільних проектів [2], які включають в себе такі етапи:

1. Вибір проблеми дослідження (формулювання проблеми та аналіз її актуальності);
2. Збір інформації (дослідження проблеми);
3. Пошук шляхів розв’язання проблеми;
4. Складання плану дій;
5. Практична реалізація (розв’язання проблеми);
6. Презентація проекту;
7. Підведення підсумків.

Пошук соціально значущої проблеми – одне з найбільш важких організаційних завдань, які стоять перед вчителем.

В процесі реалізації проекту вчитель виступає одночасно в кількох іпостасях:

- Ентузіаст (підвищує мотивацію учнів, підтримуючи, заохочуючи і направляючи їх у бік досягнення мети);
- Фахівець (володіє знаннями і вміннями в декількох областях);
- Консультант (організатор доступу до ресурсів);
- Керівник (планування часу);
- “Людина, яка ставить питання”;
- Координатор всього групового процесу;
- Експерт (дає чіткий аналіз результатів виконаного проекту).

Головна педагогічна мета будь-якого проекту – формування різних ключових компетентностей, під якими в сучасній педагогіці розуміються комплексні властивості особи, що включають взаємозв’язані знання, вміння, цінності, а також готовність мобілізувати їх в необхідній ситуації. Зовні компетентності виявляються, як правило, у формі умінь. В процесі роботи над проектом формуються такі учбові вміння і навички [3]:

1. Рефлексійні вміння:
  - вміння осмислити завдання, для вирішення якого недостатньо знань;
  - вміння відповідати на питання: чого потрібно

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

навчитися для вирішення поставленого завдання?

2. Пошукові (вміння) дослідження:

- вміння самостійно генерувати ідеї, тобто знаходити спосіб дії, застосовуючи знання з різних областей;

- вміння самостійно знайти необхідну інформацію в інформаційному полі;

- вміння формулювати питання експерту (викладачу, консультанту, фахівцю);

- вміння знаходити декілька варіантів вирішення проблеми;

- вміння висувати гіпотези;

- вміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки.

3. Навики оцінної самостійності.

4. Вміння і навички роботи в групах:

- вміння колективного планування;

- вміння взаємодіяти з будь-яким партнером;

- навички ділового партнерського спілкування;

- вміння знаходити і виправляти помилки в роботі інших учасників групи.

5. Менеджерські вміння і навички:

- вміння проектувати процес;

- вміння планувати діяльність, час, ресурси;

- вміння ухвалювати рішення і прогнозувати їх наслідки;

- навички аналізу власної діяльності (її ходу і проміжних результатів).

6. Комунікативні вміння:

- вміння ініціювати навчальну взаємодію з дорослими: вступати в діалог, ставити питання тощо;

- вміння вести дискусію;

- вміння відстоювати свою точку зору;

- вміння знаходити компроміс;

- навички інтерв'ювання, усного опиту тощо.

7. Презентаційні вміння і навички:

- навички монологічного мовлення;

- вміння упевнено тримати себе під час виступу;

- артистичні вміння;

- вміння використовувати різні засоби наочності при виступі, вміння відповідати на незаплановані питання.

В Дрогобицькому педагогічному ліцеї протягом 20-ти років навчальна практика включена в навчальні плани і проводиться з десятикласниками після закінчення другого семестру. Вона є обов'язковою і оцінюється. Оцінка за практику враховується при виставленні підсумкової оцінки. Основними формами навчальної практики учнів ліцею є:

- фізичний практикум;

- комп'ютерний практикум;

- фольклорно-красознавча практика;

- практика учнів у літніх виїзних таборах, пронизана профорієнтаційною діяльністю;

- творчі проекти учнів на різноманітну тематику.

Досвід організації практики дозволяє зробити висновок, що найбільш результативною та цікавою формою проведення практики для дітей є саме метод проектів.

Як приклад наведемо декілька проектів, які були виконані учнями Дрогобицького педагогічного ліцею під час навчальної практики у червні 2011 року.

ПРОЕКТ "ЕКОНОМ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ!"

Тривалість проекту: 5 днів

Вікова категорія учасників: 10 клас

Кількість учасників: 4

Навчальний предмет: фізика

Керівник проекту: *Хлопик Роман Миколайович*, учитель фізики Дрогобицького педагогічного ліцею (ДПЛ).

Проблема: економія електроенергії в навчальному закладі (на прикладі Дрогобицького педагогічного ліцею).

Мета: - формування усвідомлення в учнів модельності реальних процесів, аналіз та пошук практичного розв'язання проблеми економії електроенергії в ДПЛ;

- ознайомлення учнів із загальними методами розв'язання експериментальних завдань;

- формування евристичних прийомів розв'язування реальних проблемних завдань.

Опис проекту

Підготовчий етап

День 1. Ознайомлення членів групи з темою та метою проекту, з проектними завданнями, розподіл індивідуальних завдань (*ролей*), складання плану роботи, пошук необхідної інформації.

Проектні завдання (ролі):

1. **"Електрик"** – скласти принципову електричну схему живлення всіх приміщень корпусу Дрогобицького педагогічного ліцею (підвал, I та II поверхи);

2. **"Завгощ"** – скласти перелік (провести інвентаризацію) усіх споживачів електроенергії в приміщеннях Дрогобицького педагогічного ліцею (підвал, I та II поверхи);

3. **"Раціоналізатор"** – запропонувати реально можливі шляхи зменшення втрат і споживання електроенергії в ДПЛ;

4. **"Економіст"** – провести розрахунок реально споживаної електроенергії до та після "введення" режиму економії, оцінити економічний ефект та доцільність його впровадження.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

Дослідницький етап

День 2. Опрацювання необхідного теоретичного матеріалу, ознайомлення з його практичним застосуванням. Складання алгоритму практичного розв'язку індивідуальних завдань.

Дні 3, 4. Дослідницька робота над проектом. Оформлення звіту про роботу над проектом.

Заключний етап

День 5. Захист членами групи своїх проектів у формі наукової конференції (*комп'ютерна презентація*). Підведення підсумків виконання проекту. Виставлення оцінок.

ПРОЕКТ “АНАЛІЗ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В М. ДРОГОБИЧІ”

Тривалість проекту: 5 днів

Вікова категорія учасників: учні 10 класу

Кількість учасників: 5

Керівник проекту: *Середня Ольга Миронівна*, учитель економіки Дрогобицького педагогічного ліцею.

Мета проекту: навчити учнів збирати та аналізувати інформацію щодо послуг, які надають банківські установи м. Дрогобича.

План роботи

Учні діляться на 2 підгрупи. Перша підгрупа повинна проаналізувати умови розміщення вкладів фізичних осіб на депозити в різних банках м. Дрогобича. Другій підгрупі необхідно проаналізувати умови кредитування фізичних осіб, які пропонують банки м. Дрогобича

На основі зібраних та проаналізованих даних обидві групи готують звіт про виконану роботу.

ПРОЕКТ “ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН РІЧОК МІСТА ДРОГОБИЧА”

Тривалість проекту: 5 днів

Вікова категорія учасників: 10 клас

Кількість учасників: 3 – 6

Навчальний предмет: хімія

Керівник проекту: *Проць Лариса Степанівна*, вчитель хімії Дрогобицького педагогічного ліцею.

Робочий план проекту

Проблема. Екологічний стан річок міста Дрогобича

Мета проекту:

- ознайомлення з географічним розташуванням річок Серет та Тисмениця;
- дослідження якості води;
- пропозиції щодо захисту даних річок від забруднень.

Опис проекту

Підготовчий етап

День 1. Ознайомлення членів групи з темою та метою проекту. Розподіл завдань між учасниками та пошук необхідної інформації.

Дослідницький етап

День 2. Опрацювання теоретичного матеріалу, обмін інформацією, підготовчий етап до експериментальної частини роботи, збір зразків води на певній ділянці.

День 3, 4. Хімічний експеримент, складання таблиць. Опрацювання даного матеріалу.

Заключний етап

День 5. Звіт членів групи про виконану роботу. Підведення підсумків. Виставлення оцінок.

ПРОЕКТ “СТВОРЕННЯ САЙТУ ДРОГОБИЦЬКОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ЛІЦЕЮ”

Тривалість проекту: 6 днів

Вікова категорія учасників: 10 клас

Кількість учасників: 5 – 8

Навчальні предмети: інформатика

Керівник проекту: *Сосяк Роман Михайлович*, учитель інформатики Дрогобицького педагогічного ліцею

Тема	План звіту
Порівняння можливостей розміщення вкладів фізичних осіб на депозитах у різних банках м. Дрогобича	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повні назви обраних банківських установ. 2. Документи, які необхідно надати банку для оформлення депозиту. 3. Види депозитів, що пропонуються фізичним особам для розміщення вкладів на 1 рік (із щомісячним зняттям відсотків та із зняттям відсотків наприкінці терміну) 4. Розрахунок кінцевої суми коштів на депозиті в банках через 1 рік. 5. Висновок: в якому банку вигідніше розмістити вклад
Кредити, що надають банки м. Дрогобича населенню	<ol style="list-style-type: none"> 1. Назва банківської установи. 2. Види цільових кредитів (на придбання авто, житла, товарів довготривалого використання). 3. Умови надання кредитів: документи, необхідні для одержання кредиту, угода страхування майна, документи про платоспроможність клієнта). 4. Умови погашення кредиту: розмір відсотка, черговість сплати відсотків та погашення суми кредиту. 5. Висновок про вигідність одержання кредиту

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ У ДРОГОБИЦЬКОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ ЛІЦЕЇ

РОБОЧИЙ ПЛАН ПРОЕКТУ

ПРОБЛЕМА. Чи потрібні сайти в повсякденному житті?

Як сайт може допомогти в виборі навчального закладу?

МЕТА. Створити сайт Дрогобицького педагогічного ліцею.

ОПИС ПРОЕКТУ

Підсумовуючи сказане, можна зробити **висновок**, що використання методу проектів в організації навчальної практики забезпечує: формування активної, самостійної і ініціативної позиції учнів у навчанні; розвиток пізнавального інтересу учнів; розвиває загальні навчальні вміння і навички: дослідження, рефлексії, самооцінки; формує не просто вміння, а компетенції (вміння,

Етапи проекту	Вчитель		Учні	
	Діяльність	Ресурси	Діяльність	Ресурси
Організаційний	Представлення проекту	Презентація проекту. Карта проекту. Схема взаємодії учасників. Візитка проекту. Календар проекту.	Формування робочих груп. Вибір теми кожним учнем	Закладки на ресурси. Календар проекту.
Навчальний	Координація.	Пошукова система. Закладки на ресурси. Календар проекту.	Вибір джерел інформації. Аналіз і систематизація інформації.	Закладки на ресурси. Пошукова система. Календар проекту.
Дослідницький	Координація. Поточний контроль.	Тест. Кроссворд.	Самостійна робота.	Веб-сервіс створення сайтів
Підготовчий	Координація. Поточний контроль.	Календар проекту.	Підготовка матеріалів. Оформлення роботи.	Сервіс для збереження мультимедійних ресурсів. Карта знань. Календар проекту.
Підсумковий	Аналіз, оцінювання	Сайт, презентація сайту ДПЛ.	Захист проекту	Сайт, презентація сайту ДПЛ.

Результати наведених проектів були застосовані в реальній практичній діяльності, а саме:

- Результати проекту "Економ електроенергію!" у вигляді обґрунтованих пропозицій по енергозаощадженню надіслані у відділ освіти виконавчих органів Дрогобицької міської ради та реалізовані в Дрогобицькому педагогічному ліцеї і забезпечують ефективне енергозаощадження.

- За результатами проекту "Аналіз ринку банківських послуг в м. Дрогобичі" учнями підготовлений інформаційний вісник, надісланий у відділ економіки виконавчих органів Дрогобицької міської ради та розміщений у мережі Інтернет для ознайомлення всіх зацікавлених жителів м. Дрогобича.

- Група учнів Дрогобицького педагогічного ліцею за результатами виконання проекту "Екологічний стан річок м. Дрогобича" звернулася у відділ охорони навколишнього середовища Дрогобицької міської ради і надала пропозиції щодо вирішення проблем із станом річок у Дрогобичі.

- В результаті виконання проекту "Створення сайту Дрогобицького педагогічного ліцею" створено сайт педліцею, який розміщений в мережі Інтернет за адресою <http://dplitseum.at.ua>.

безпосередньо зв'язані з досвідом їх застосування в практичній діяльності); реалізує принцип зв'язку навчання з життям. Навчальна практика вчить дітей прогнозувати результати і наслідки різних варіантів розвитку. Під час її проведення учні вчаться мислити, ставити і розв'язувати проблеми, застосовуючи для цього знання з різних предметів.

1. Лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-97 від 07.03.2001 "Про порядок проведення навчальних екскурсій та навчальної практики учнів загальноосвітніх навчальних закладів". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v9-97290-012>. Кишакевич Ю.Л. Заяць О.В. Безперервна освіта і підготовка педагогічних кадрів до керівництва навчальною практикою. – Вища освіта України. Матеріали II Всеукраїнської науково-методичної конференції "Безперервна освіта: реалії та перспективи". – Івано-Франківськ, 2004. – С. 166 – 167.

3. Однорець Н.Ю. Проектна робота. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://stud24.ru/pedagogy/proektna-dyalnst/70199-224635-page1.html>

Стаття надійшла до редакції 02.03.2012